

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงความคาดหวังของเกษตรกร จากการส่งเสริม การเกษตรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก หมู่ที่ 7 ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

เพศ

เกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ที่ทำการศึกษาร้อยละ 84.2 เป็นเพศชายร้อยละ 84.2 และเพศหญิง ร้อยละ 15.8

อายุ

เกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ที่ทำการศึกษาร้อยละ 31.0 มีอายุระหว่าง 31-45 ปี ร้อยละ 45.8 รองลงมาคืออายุระหว่าง 46-60 ปี ร้อยละ 35.0

เผ่าพันธุ์

เกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ที่ทำการศึกษาร้อยละ 33.3 เป็นชาวเขาเผ่าม้ง (แม่ัว) ร้อยละ 33.3 รองลงมาเป็นคนเมือง ร้อยละ 66.7

ระดับการศึกษา

เกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ที่ทำการศึกษาร้อยละ 30.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ร้อยละ 29.2

สถานภาพการสมรส

เกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ที่ทำการศึกษาร้อยละ 93.30 มีสถานภาพเป็นหม้าย ร้อยละ 5.8 และหย่าร้าง ร้อยละ 0.8

ศาสนา

เกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ที่ทำการศึกษาร้อยละ 55.8 รองลงมานับถือศาสนาพุทธร้อยละ 43.30 และนับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 0.8

ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกโครงการหลวง

เกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกที่ทำการศึกษาร้อยละ 50.0 มีระยะเวลาที่เป็นสมาชิกโครงการหลวงระหว่าง 1-5 ปี รองลงมาร้อยละ 19.0 มีระยะเวลาเป็นสมาชิกโครงการหลวงระหว่าง 6-10 ปี ระยะเวลาเป็นสมาชิกสูงสุด 27 ปี ระยะเวลาการเป็นสมาชิกโดยเฉลี่ย 8.19 ปี

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

เกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ที่ทำการศึกษาเกินครึ่งมีจำนวนสมาชิก 1-5 คน ร้อยละ 70.0 รองลงมามีจำนวนสมาชิก 6-10 คน ร้อยละ 25.0 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด 15 คน น้อยที่สุด 2 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 6.53 คน

จำนวนพื้นที่ถือครองทั้งหมด

เกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ที่ทำการศึกษาร้อยละ 73.40 รองลงมามีพื้นที่ถือครอง 6-10 ไร่ ร้อยละ 23.3 รองลงมา มีพื้นที่ถือครอง 11-15 ไร่ ร้อยละ 3.3 พื้นที่ถือครองต่ำสุด 2 ไร่ พื้นที่ถือครองสูงสุด 15 ไร่ และพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 4.33 ไร่

จำนวนพื้นที่ถือครองที่ทางโครงการหลวงจัดสรรให้ทำกิน

เกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ที่ทำการศึกษาร้อยละ 58.3 รองลงมา มีพื้นที่ถือครองที่ทางโครงการหลวงจัดสรรให้ทำกินมากที่สุด คือ 0 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 58.3 รองลงมา

ได้แก่ 2 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.3 มีพื้นที่ถือครอง 3 ไร่และ 1 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.7 และ 1.7 ตามลำดับ พื้นที่ถือครองเฉลี่ย 0.88 ไร่ พื้นที่ถือครองต่ำสุด 0 ไร่ และสูงสุด 3 ไร่

จำนวนพื้นที่ถือครองที่นอกเหนือจากโครงการหลวงจัดสรรให้ทำกิน

เกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองที่นอกเหนือจากโครงการหลวงจัดสรรให้ทำกิน โดยส่วนใหญ่จะมีพื้นที่น้อยกว่า 1 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 73.4 รองลงมาได้แก่ 1-3 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.5 ส่วนที่มีพื้นที่ 4-6 ไร่และมากกว่า 6 ไร่ มีคิดเป็นร้อยละ 3.3 และ 0.8 ตามลำดับ พื้นที่ถือครองต่ำสุด 0 ไร่ สูงสุด 7 ไร่ และพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 0.72 ไร่

พื้นที่ถือครองที่มีเอกสารสิทธิ์ทางราชการ

เกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ที่ทำการศึกษาทั้งหมดไม่มีพื้นที่ถือครองที่มีเอกสารสิทธิ์ทางราชการ ร้อยละ 100

พื้นที่ถือครองที่มีเอกสารสิทธิ์ทางราชการ

พื้นที่ถือครองที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์จากทางราชการของเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่น้อยกว่า 1 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 54.2 รองลงมา คือ 1-5 ไร่และ 6-10 ไร่คิดเป็นร้อยละ 22.5 ส่วนที่มีพื้นที่ถือครองมากกว่า 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.8 พื้นที่ถือครองต่ำสุด 0 ไร่ และสูงสุด 15 ไร่ พื้นที่ถือครองโดยเฉลี่ย 2.75 ไร่

จำนวนพื้นที่ถือครองทั้งหมดที่ใช้ประโยชน์เต็มที่

เกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ ได้แก่ 1-4 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 65.0 รองลงมาได้แก่ 5-8 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 30.0 และน้อยกว่า 1 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.8 พื้นที่ใช้สอยสูงสุด 10 ไร่ และ น้อยสุด 0 ไร่ พื้นที่ที่ใช้ประโยชน์เต็มที่เฉลี่ย 3.83 ไร่

สิ่งที่ได้รับจากการส่งเสริมอาชีพจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก

เกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมอาชีพด้านด้านพืชผัก คือคิดเป็นร้อยละ 94.2 รองลงมาได้แก่ พืชไร่ คิดเป็น

ร้อยละ 69.2 ไม้ดอก คิดเป็นร้อยละ 50.8 ทอผ้าปั่นเส้นใยลินิน คิดเป็นร้อยละ 34.2 ไม้ผล คิดเป็นร้อยละ 5.8 และ สัตว์เลี้ยง ปศุสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 2.5

แหล่งที่ได้รับปัจจัยการผลิตนอกเหนือจากโครงการหลวง

เกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ที่ทำการศึกษาวิจัยการผลิตจากโครงการหลวงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.3 รองลงมาได้แก่ จากพ่อค้า คิดเป็นร้อยละ 66.7 จากกลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 20.0 และจากสหกรณ์การเกษตรคิดเป็นร้อยละ 4.2

รายได้ทั้งหมดในภาคการเกษตรรอบปีที่ผ่านมา

เกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ที่ทำการศึกษา มีรายได้รวมจากภาคเกษตรอยู่ระหว่าง 40,001 – 50,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมา ได้แก่ 30,001-40,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 18.3 รายได้ 20,001 – 30,000บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 15.0 มากกว่า 50,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 11.7 รายได้ 50,001 – 60,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 10.0 รายได้ 10,001 – 20,000 บาทต่อปี และ 60,001 –70,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 9.2 รายได้ 70,001 – 80,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 5.8 และ 0-10,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 0.8 มีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 50,983.33 บาท/ปี รายได้ต่ำสุด10,000 บาทต่อปี สูงสุด 160,000 บาทต่อปี

รายได้ทั้งหมดนอกภาคการเกษตรรอบปีที่ผ่านมา

เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้รวมจากนอกภาคเกษตร 0 – 3,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 74.2 รองลงมาได้แก่ รายได้ 3,001 – 6,000บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 13.3 รายได้มากกว่า 15,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 5.8 ปี รายได้ 9,001 – 12,000 คิดเป็นร้อยละ 3.3 ส่วนรายได้ 6,001 – 9,000 และรายได้ 12,001 – 15,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 1.7 มีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 3,790.00 บาท/ปี รายได้ต่ำสุด 0 บาทต่อปี สูงสุด 80,000 บาทต่อปี

รายได้ทั้งหมดทั้งในและนอกภาคการเกษตรรอบปีที่ผ่านมา

เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้รวมจากทั้งในและนอกภาคเกษตร 0 – 50,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 57.5 รองลงมาได้แก่ รายได้ 50,001 – 60,000บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 10.8 รายได้มากกว่า 100,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 10.0 ปี รายได้ 60,001 – 70,000 คิดเป็นร้อยละ 8.3 รายได้ 70,001 – 80,000 คิดเป็นร้อยละ 5.8 รายได้ 80,001 – 90,000 คิดเป็นร้อยละ 4.2 ส่วนรายได้ 90,001 – 100,000 บาทต่อปีคิดเป็นร้อยละ 3.4 มีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 5,6156.67 บาท/ปี รายได้ต่ำสุด 10,000 บาทต่อปี สูงสุด 210,000 บาทต่อปี

2. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความคิดเห็นของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวัดความคิดเห็นของเกษตรกรด้านการส่งเสริมอาชีพ พบว่า เกษตรกรที่รับการส่งเสริมอาชีพจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วยในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.20 ทั้งนี้ที่มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง เพราะจากการส่งเสริมอาชีพของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกที่ผ่านมา ทำให้เกษตรกรมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่แน่นอน และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ก็ไม่เห็นด้วยในระดับมากเพราะ ในการดำเนินงานของศูนย์ในด้านการส่งเสริมอาชีพยังมีบางอย่างที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เช่น ควรจะจัดสรรพื้นที่ทำกินของเกษตรกรให้มากขึ้น จำนวนเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตพืชไม่เพียงพอ ถ้ามีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องดังกล่าว คาดว่าระดับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการส่งเสริมอาชีพน่าจะเพิ่มขึ้น เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่ามีความคิดเห็นมากในประเด็น การติดตามงานในแปลงของเจ้าหน้าที่ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.49

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวัดความคิดเห็นของเกษตรกรด้านการจำหน่ายและราคาผลผลิตพบว่า เกษตรกรที่รับการส่งเสริมอาชีพจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.95 เพราะว่าเกษตรกรไม่ค่อยชอบวิธีการรับซื้อผลผลิตแบบจำหน่ายก่อนแล้วกำหนดราคาเงินคืนที่หลัง และต้องการเปลี่ยนมาเป็นการซื้อแบบประกันราคา และประกอบกับเกษตรกรไม่เข้าใจกับภาวะการแข่งขันในเรื่องราคาของผลผลิตในท้องตลาดที่มีการแข่งขันสูง ตลอดจนไม่พอใจในด้านการคัดเกรดผลผลิต ทำให้มีความเห็นด้วยต่อการดำเนินงานในด้านการจำหน่ายและราคาผลผลิตของโครงการหลวงเพียงระดับปานกลาง และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่ามีความคิดเห็นมากในประเด็น เรื่อง ถ้าโครงการหลวงเปลี่ยนแปลงวิธีการซื้อผลผลิตจากการกำหนดราคาสินค้าของผลผลิตที่ทางโครงการหลวงนำไปจำหน่ายก่อนแล้วมากำหนดราคาเงินคืนที่หลัง มาเป็นการซื้อแบบประกันราคา โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.54

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวัดความคิดเห็นของเกษตรกรด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต พบว่า เกษตรกรที่รับการส่งเสริมอาชีพจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.14 ซึ่งถ้ามีการปรับปรุงในประเด็นของความเพียงพอของปัจจัยการผลิต ราคาของปัจจัยการผลิต ตลอดจนสารเคมีต่าง ๆ ความเห็นของเกษตรกรที่มีต่องานด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตน่าจะดีขึ้น และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่ามีความคิดเห็นมากในประเด็น เรื่อง การที่ทางโครงการหลวง

ควบคุมการใช้สารเคมีที่ต้องผ่านการตรวจสอบก่อนว่าไม่มีพิษตกค้างและทำลายสภาพแวดล้อม โดยไม่ยอมให้ท่านจัดหาซื้อเองตามต้องการ มีคะแนนเฉลี่ย 2.47

3. การทดสอบสมมติฐาน

จากการส่งเสริมการเกษตรของศูนย์พัฒนา โครงการหลวงห้วยลึกตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นของเกษตรกรจากการส่งเสริมการเกษตรของศูนย์พัฒนา โครงการหลวงห้วยลึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่

1. ในด้านการส่งเสริมอาชีพ พบว่า เพศ รายได้รวม พื้นที่ถือครอง ฝ่าพันธุ์ และระยะเวลาที่เป็นสมาชิกโครงการหลวง มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมด้านอาชีพอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. ในด้านการจำหน่ายและราคาผลผลิต พบว่า พื้นที่ถือครอง และฝ่าพันธุ์ มีความสัมพันธ์กับการจำหน่ายและราคาผลผลิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ในด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต พบว่า พื้นที่ถือครอง ฝ่าพันธุ์ และระยะเวลาการเป็นสมาชิกโครงการหลวง มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะ

สรุปปัญหาที่สำคัญของเกษตรกรมีดังนี้

1. ราคาผลผลิตตกต่ำ คือ ราคาในการรับซื้อของโครงการหลวงต่ำกว่าราคาของพ่อค้าคนกลาง บางช่วงราคาไม่แน่นอน โดยเฉพาะไม้ดอก
2. พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูก หรือเลี้ยงสัตว์ ไม่มีความพร้อม เช่น ดินที่จะใช้เพาะปลูกไม่ได้ไถเพราะไม่มีรถไถ หรือบางครั้งพื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกไม่เพียงพอต่อความต้องการ
3. พันธุ์พืชที่ใช้ปลูกไม่มีความหลากหลาย และไม่ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่โครงการหลวงหรือได้รับการส่งเสริมน้อยเกินไป โดยเฉพาะไม้ผล
4. ขาดเงินทุนในการดำเนินงาน
5. ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการประกันราคา ถ้าเป็นไปได้ให้สูงกว่าหรือใกล้เคียงราคาของพ่อค้า

คนกลาง

2. โครงการหลวงควรจัดสรรพื้นที่ทำกินให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ควรมีรถไถมาเก็บไว้ที่โครงการหลวง และมีการส่งเสริมการทำปศุสัตว์อย่างจริงจัง โดยหาพันธุ์สัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่มาส่งเสริม

3. ควรมีการส่งเสริมการปลูกพืชผักชนิดอื่น ๆ ให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น ถั่วแดงหลวง และมีการส่งเสริมการปลูกอย่างจริงจัง

4. ควรมีระบบสินเชื่อของ ธ.ก.ส. หรือ ธ.ออมสิน แก่ชาวเขา

5. ควรมีการกำจัดและปราบปรามยาเสพติด ผู้ค้า และผู้เสพอย่างจริงจัง

อภิปรายผล

จากการศึกษาในภาพรวมพบว่า เผ่าพันธุ์ และพื้นที่ถือครอง มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมในด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านการจำหน่ายและราคาผลผลิต และในด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถอภิปรายได้ดังนี้

เผ่าพันธุ์ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่รับการส่งเสริมส่วนใหญ่เป็นเผ่าม้ง ซึ่งเป็นเผ่าที่ขยันขันแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับ เดโชพล (2541) ที่พบว่า การที่เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเผ่าม้ง และมีความขยันขันแข็งอาจจะเป็นเพราะว่า ม้งสืบเชื้อสายมาจากชาวจีน ที่มีลักษณะนิสัยกระตือรือร้น ขยันขันแข็งในการทำงาน ชอบการค้าขาย ชอบทำการเพาะปลูกครั้งละมาก ๆ และจากการที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกเป็นศูนย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นราบ การคมนาคมสะดวก อยู่ใกล้แหล่งชุมชน ทำให้การติดต่อสื่อสารกับการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ กระทำได้สะดวกและรวดเร็วกว่าศูนย์พัฒนาอื่น ๆ ที่อยู่ห่างไกลการคมนาคม การติดต่อสื่อสารลำบาก และการเรียนรู้การยอมรับของชาวเขาเผ่าม้ง สามารถเรียนรู้และยอมรับได้ดีกว่าชาวเขาเผ่าอื่น ๆ

พื้นที่ถือครองทางการเกษตร จากการวิจัยพบว่า เหตุที่พื้นที่ถือครองมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในด้านการส่งเสริมทั้ง 3 ด้าน เพราะ พื้นที่ถือครองเป็นปัจจัยหลักที่มีความสำคัญสำหรับเกษตรกรที่จะใช้ในการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ ดังนั้นจึงให้ความสำคัญต่อพื้นที่ถือครอง ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ เดโชพล (2541) ซึ่งพบว่า จำนวนพื้นที่ถือครองทั้งหมดของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์ต่อการส่งเสริมการเกษตรของโครงการหลวงห้วยลึก

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการอันมีข้อมูลพื้นฐานจากผลการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน โดยเฉพาะศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาครั้งต่อไป จากการศึกษาครั้งนี้ จะเห็นว่า

1. เกษตรกรชั้นชมการติดตามงานในแปลงของเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความสม่ำเสมอ ดังนั้น จะเห็นว่า เกษตรกรต้องการให้โครงการหลวงเข้าไปติดตามดูงานในแปลงของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย ต้องการความช่วยเหลือจากโครงการหลวง หากโครงการสามารถรักษาระดับความคิดเห็นของเกษตรกรได้ในระดับสม่ำเสมอ ในอนาคตเกษตรกรจะเห็นด้วยกับการเข้าไปส่งเสริมการเกษตรของโครงการหลวง

2. เกษตรกรเห็นด้วยกับแผนการผลิตแต่ละอย่างในการส่งเสริมอาชีพของโครงการหลวง จากการศึกษาที่เกษตรกรมีการศึกษาน้อย จึงต้องการส่งเสริมการเกษตรจากโครงการหลวง จากผลการวิจัยพบว่าการส่งเสริมการผลิตของโครงการหลวงยังไม่มีหลากหลาย และยังขาดความจริงจัง ดังนั้น โครงการหลวงควรเพิ่มการส่งเสริมอาชีพของเกษตรกรที่เป็นอยู่ให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น ควรเพิ่มพันธุ์ไม้ดอก ไม้ผล ให้มีความหลากหลายมากกว่าที่เป็นอยู่ รวมทั้งปศุสัตว์ และทอผ้าปั่นเส้นใยลินินด้วย

3. เกษตรกรเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับการที่โครงการหลวงเปลี่ยนแปลงวิธีการซื้อผลผลิตจากการนำไปจำหน่ายก่อนแล้วจึงกำหนดราคาเงินคืนที่หลัง มาเป็นการซื้อแบบประกันราคา จะเห็นได้ว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านเงินทุนหมุนเวียน หากโครงการหลวงมีการรับซื้อแบบประกันราคา และราคาอยู่ในระดับเดียวกันหรือสูงกว่าของพ่อค้าคนกลางแล้ว เกษตรกรจะสามารถแก้ปัญหาการเงินได้โดยไม่ต้องหันไปพึ่ง ธ.ก.ส. หรือ ธ.ออมสิน สามารถช่วยลดหนี้สินของเกษตรกรได้

4. จากการศึกษาที่โครงการหลวงควบคุมการใช้สารเคมีของเกษตรกร ซึ่งต้องผ่านการตรวจสอบก่อนว่าไม่มีพิษตกค้างและทำลายสภาพแวดล้อม โดยไม่ยอมให้เกษตรกรจัดหาซื้อเองตามต้องการนั้น เกษตรกรมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะเนื่องจากเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีน้อยจึงต้องการความช่วยเหลือจากโครงการหลวงเข้ามาดูแลเกี่ยวกับสารเคมีต่าง ๆ ทำให้ผลผลิตของเกษตรกรมีคุณภาพสูง เป็นผลให้ในอนาคตราคาของผลผลิตจะสูงขึ้น และปริมาณการสั่งซื้อจะเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งเป็นผลดีต่อตัวเกษตรกรเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการขยายพื้นที่ในการศึกษาวิจัยให้มากขึ้น เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจะได้ทราบข้อมูลหลากหลาย และสามารถนำมาเป็นแนวทางที่จะพัฒนาการดำเนินงานให้ก้าวหน้าต่อไป
2. ควรจะมีการศึกษาวิจัยในด้านอื่น ๆ เช่น ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการหลวง เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ของเกษตรกรที่มีต่อโครงการหลวง
3. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโครงการหลวง โดยเฉพาะศูนย์พัฒนาโครงการหลวงที่ตั้งอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับเกษตรกรโดยตรง